

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	18 kor.
Negyedévre	5 "
Helyben hához hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Védőre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Mégjelenni minden nap a hétfő és
szombat utáni napok kivételévelSzékhely és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 8.A szerkesztőség kérésre visszajáró
vagy megvásárolható nem vállalja.Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Helyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, okt. 2.

Gazda és kereskedő.

A közelmúltban lezajlott szövetkezeti eszmeharcok, melyeknek felszínre hozatalát az ország zilált közgazdasági viszonyai, a felvidék elnéptelenedése, a gazda anyagi romlása, a munkásnép nyomorúságos helyzete és az ehhez járuló számtalan csapások okozták, — legszükségesebb, illetve legégetőbb kérdéseket torlasztották össze.

Azon vezérférfiak, kik lánglelkű hazafias buzgósággal léptek a tettek mezejére, egyedül a gyöngéket erőssé tevő szövetkezeti csoportosulásban vélik a kérdések tisztázását legjobban célravezetőnek.

Az Országos gazdaszövetség és ennek keretében a hazafias mozgalomban tündöklő erényű Károlyi Sándor gróf bontott legelőször zászlót, látva a súlyos közgazdasági helyzetet; az agráriusok élén menteni azt, a mi megmenthető. Az ő nemes kezdeményezése folytán léptek sorompóba az ország vezérférfiai, hogy az egyedüli cél, a szövetkezés keresztülvitelére a nemes gróf segítségére legyenek a most már honmentés számba menő akciónak.

Ha a közelmúltban létesült kereskedelmi érdekcsoportosulásokat, ringeket, trusthókat, kereskedelmi vállalati szövetkezéseket élesen figyelembe vesszük, azt tapasztaljuk, hogy ezek mind megannyi kincses bányáivá váltak az illető érdekelteknek, gyakran a mezőgazdasági viszonyok hátrányára.

És midőn a mindenkitől elhagyott gazdaosztály és földmivelő munkásnép megmentésére a szövetkezeti eszmék keresztülvitelében keresünk menedéket, mit tapasztalunk?

A kereskedelmi érdekkörök kiőrő féltékenykedéseit, ebből kifolyólag a gazdasági szövetkezetek ellen nyilvánuló merkantil törekvéseket. A múlt években Miskolczon, ez év folyamán Aradon és Sopronban a kereskedelmi kongresszusokon elhangzott beszédek foglalata mezőgazdasági szövetkezetek ellen irányultak.

Valóban érthetetlen, hogy azon nemes vezérférfiakat, a kik a védtelen földmivelő osztály és a szegényebb nép védelmét, annak megélhetési módjait biztosítani akarják, a nehezen küzdőnek a boldogulás és a haladás útját egyenetlik, a megérdemelt elismerés helyett, olyasféle célzattal, hogy a nagybirtokos sodorta volna válságba a munkásnépet a föld bérletével s ehhez hasonló célzatokkal gyanusítják meg.

Ennek ellenében, ha jól megfontoljuk, a mint többször elmondottuk, hogy Magyarország földmivelő ország s ennek mezőgazdasági termelése volt a tápláló édesanyja a hazai kereskedelemnek, nem igaztalan álláspont-e a merkantilizmus részéről, a midőn harcot vesz fel azzal az áramlattal szemben, mely a mezőgazdasági termelés föllendítésére s ezzel kapcsolatosan a mezőgazda és földmivelő munkásnép boldogulására munkálkodik közre ernyedetlenül.

Másrésről fordítsuk meg az érem másik felét és megdöbbenve látjuk vég-

eredményében az alkoholizmus terjesztése által a föld népének erkölcsi és anyagi romlását.

A hazai kereskedelem emelkedjék hivatalának azon magaslatára, a mely a mezőgazdasági termeléssel kapcsolatosan a közgazdasági békés fejlődés útjára vezessen, mert bizonytal mondhatom, hogy Magyarországon ha mezőgazdaság nem lesz, a kereskedő bezárhatja a boltot.

K—y Andor.

Szél a királlyal.

A »Bud. Tud.« jelenti Bécsből: Szél Kálmán miniszterelnököt a király tegnap délelőtt tíz órakor egy órai magánkihallgatáson fogadta. A magyar miniszterek és a szakelőadók ma délután 3 órakor visszautaznak Budapestre, a hol sürgős ügyek várnak elintézésre. A magyar miniszterek ezuttal tíz napig tárgyaltak Bécsben. A tárgyalások nem vezettek teljes eredményre, úgy hogy a két kabinet között még egyes differenciák állanak fenn, melyeknek kiegyenlítése végett az osztrák miniszterek legközelebb Budapestre jönnek.

A kiegyezés.

A bécsi Information a következőket jelenti állítólag magyar liberális körökből: Az a jelentés, hogy az esetre, ha a kiegyezés parlamenti elintézése nem sikerülne, Ausztriában ismét a 14. §-hoz nyulnak, itteni politikai körökben csak mosolyt kelt és csodálkoznak azon, hogy Ausztria bizonyos köreiből oly kevésbé ismerik a Magyarországon uralkodó

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Appellációk a Curiába. Pápai kiváltságok és felmentések.

Irt: dr. Tóth-Szabó Pál*

A XV. század törvényei igen gyakran foglalkoznak az egyházi igazságszolgáltatással. Ezek közül egyesek az egyházi bíraskodás jogkörét szabályozzák, mások a per folyamataira vonatkoznak. Ez utóbbiak különösen azt czélozzák, hogy a magyar honos, akár egyházi, akár világi, ne forduljon már első fórumon ügyes-bajos dolgával a római Curiához, de csakis az esetben, ha a hazai törvényszék ítékezésével nem volna megelégedve, appelláció útján viheti ügyét a pápa elé.¹ A ki ez ellen vét, Mátyás törvénye az ilyet, ha ja-

* Felolvasta a Biharmegyei és Nagyvárad régi és történeti társulat közgyűlésén.
¹ L. többek között: 1440. VI. 1445. XVI. 1447. L. 1471. XIX. 1486. XLIV. XLV. 1492. XLV. 1498. LXIII.

vadalmas, javadalma elvesztésével, hanem javadalmas, főbenjáró büntetéssel sújtja. Utászóló törvénye pedig azt mondja, hogy az ilyeneket »el kell fogni és a királyi felség kezébe kiszolgáltatni és a csonka toronyba zárni.«

Kitűzött célunkhoz képest itt is csak azon esetekre szorítkozunk, melyek szigorúan a váradi egyházmegyére vonatkoznak, összes kutatásainknak ez irányu eredményét máshol ismertetjük.

Pogány Zsigmond és káplánja, Mátyás, a kalocsai megyéből, elfoglalták a gyulai plebániát a váradi megyében. Szerintük »canonice« üresedett meg s ők szintén »canonice« vették birtokukba. De nem így gondolkozott Simon csanádi kanonok s maroson-tuli főesperes. Azt vitatta, hogy a javadalom s így az adományozás joga is ő hozzá tartozik. A dolog perre került. A váradi püspök helyettese, Alattyáni Miklós, sebastei felszentelt püspök s nagyprépost az ügy megvizsgálására Váradi Mihály kanonokot küldte ki, ki az egyházi tudományokban, jelesen a jogtudományban,

nagy jártassággal birt, baccalarius volt.¹ Mihály kanonok Simon főesperes javára döntött s kiközösítés alatt hagyta meg a gyulai plebánia birtokosainak, hogy távozzanak belőle. Pogány Zsigmond azonban még most sem hiszi elveszítettnek ügyét s káplánjával együtt megfelebbezi az ítéletet a római Curiához, az excommunicatio feloldását s új bíróság kiküldését kérvén.²

Törvényeink szellemének megfelelőleg, felbbezés útján keresi igazát a curiában Csák Mihály váradi lakos is. Bizonyos malom miatt keveredett pörbe a váradi, Ker. Sz. János-káptalanával. Azonban Mátyás Mihály csanádi főesperes és Balázs, a Megváltóról czimzett csanádi prépost, a káptalan javára döntöttek. Csák Mihály Rómába apellál. Különösen hangsúlyozza, hogy a bíróság az ő felvilágosításait hallgatással mellőzte. Miért is olyan bíróság kiküldését kéri, hol a világiak is részt vehetnek.³

¹ V. ö. Bunyitay, id. m. II. 161—162. l.² A supplicatio a Dat. reg.-ban, T. 996. f. 189.³ A Datariában, T. 996. f. 78. még egyszer f. 162.

Értesítés!

Van szerencsénk T. vevőink s a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy az őszi és téli időnyre mindennemű női, férfi, leány és gyermek bőr, lack, posztó Carlsbadi cipőink, valamint uri és fiu plüsch, posztó és loden kalapok, férfi fehérműek, kesztyűk, harisnyák, nyakkendő ujdonságok, mindennemű kötött és szövött, valamint Jaeger-áruk stb. teljes választékban megérkeztek, melyeket meglepő olcsó árakon bocsátunk a vevő közönség rendelkezésére.

Lelkiismeretes kiszolgálás, mint az egy szolid cégénél természetes!

FÁBRY TESTVÉREK nagyruháza

Nagyvárad, Olasz, Fő-utca.

Telefonszám 76.

Keresztény üzlet!

hangulatot. Ha becsületek akarunk lenni, ki kell jelentenünk, hogy Magyarországon kevés politikus van, aki szíve mélyében ne óhajtaná az önnálló vámtérületet és ha a kiegyezésnek a parlamentben mégis impozáns többsége lesz, ugy ezt csak a politikai raison teszi, amely a 67-es alapon álló képviselők nagy többségét ebben a kérdésben vezeti. Ezek azért foglalnak állást Ausztria és Magyarország gazdasági szövetsége mellett, mert ez egyszermind garanciát képez a monarchia két államának politikai szövetségére nézve.

Másképp áll azonban dolog a függetlenségi párttal. Eennél a pártnál ez az államjogi tekintet teljesen elesik és a párt nagyon szívesen venné, ha Ausztriában a császári paragrafust kellene alkalmazni, mert ez a legbiztosabb eszközt nyújtaná neki a kiegyezés elleni harcra. Ezt jól tudja egy az osztrák, mint a magyar kormány és Budapesten meg vannak győződve arról, hogy a kiegyezés vagy parlamentáris uton jön létre, vagy sehogysem.

A spanyol anyakirályné férjhezmenetele.

A spanyol anyakirályné nemrégiben letette a kormányzás gondjait, amivel föl szabadult az alól a kötelezettség alól, hogy régenssége alatt nem hagyja el az ország területét. — *Mária Krisztina* hamarosan élt is ezzel a szabadságával s utra kelt rokonai látogatására. Nemrég Bécsben is járt az anyakirályné, akinek bécsi tartózkodása alatt az a hír terjedt el, hogy egybekelt főlovászmesterével, *Escosura* gróffal. Mint Párisból táviratozzák, ezt a híresztelést most a *Figaro* megczáfolja. A czáfolatról nem tudható, hogy a spanyol udvarból ered-e vagy a francia ujság magánértesülése.

Vilmos császár könyve.

A németek sokoldalú uralkodója bevonult az irodalomba is. Császári beszédek, levelek, rendeletek és telegrammok ezimen könyvet adott ki, amely magában foglalja a császárnak uralkodása óta elmondott beszédeit, nevezetesebb rendeleteit és különféle, jobbára ujságokban is közölt telegrammjait, amelyek java-

része felelet üdvözlésekre és részvétávirat elhunyt kiválóságok családjához.

A császár olyan nagy súlyt fektetett erre a könyvre, hogy saját felügyelete alatt rendezték sajtó alá. Egyes feltűnőbb s nem éppen kellemetes hatást keltő beszédének a kiadásáról le akarták beszélni a császárt, mire megjegyezte: Azt hiszem, ami minden német polgárnak szabad, azt nem tilthatják el a német császárnak sem.

Igy történt, hogy a könyvben összegyűlt minden sértő kijelentés, kiméletlen kritika, provokáló szónoklat, amelyet a császár elmondott s amely annak idején nagyon sok kínos és éles polémiára adott okot.

A város villamos világitása.

(Vége.)

IV. RÉSZ.

Árszabás.

Nagyvárad városi villamos telep a villamos áramot a következő árakért szolgáltatja.

A) Világitás céljaira.

1. §.

Nagyvárad város közvilágításának köz és nyilvános városi czélokra szolgáló épületeknek, községi iskoláknak, színház, azok világitása szolgáltatásáért a város közönsége a villamos műpénztárának évi általányt fizet, a mely általány évről-évre a törvényhatósági bizottság által a rendes költségvetés tárgyalása alkalmával állapítatik meg s félévi előleges részletekben utalattatik be a villamos mű alap pénztárába.

2. §.

A villamos áramnak az ára, világitásra hektowattóránként (100 wattónként és óránként) 7 hét fillér. Magyarázat:

E szerint kerül:

1 drb 10 gyerty. izzólámpa árama	óránként	2.2 f.
1 > 16 > > > >		3.5 >
1 > 32 > > > >		7 >
1 > 10 amp. köz. izzólámpa >		24 >
1 > 12 > > > >		28 >
1 > 16 > > > >		37 >
1 > 10 > briliáns > > >		32 >
1 > 12 > > > >		38 >
1 > 16 > > > >		56 >

A hányféle a supplicáló személy, annyi-féle a supplicatio tárgya is. Ezek a supplicatio mindennél világosabban bizonyítják azt a bizodalmat, melylyel hazánkban a Curia iránt viseltettek.

A váradi minoriták Szent Lélekről vezetett egyházában jámbor hívők társulatot, »confraternitas«-t alakítottak. Máthé deák és Tamás testvérek, Szabó Tamás, Horváth Márton s még többen azért folyamodnak Rómába, hogy a pápa erősítse meg társulatukat. Ha — mondják — testvérületök megnyeri a pápa megerősítését, még számosabban lépnek majd a társulatba.¹ Kálmáncsehi Domokos váradi püspök búcsukat kér egyháza számára. Kérése oda irányul, hogy mindazok, kik Karácsony nyolczada alatt vagy Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén ájtatos szívvel meggyóznak s ez ünnepnek ugy az első mint a második vesperásán kezdőkben égő gyertyákkal vesznek részt, 200 napi búcsuban részesüljenek.²

Csak a legőszintébb elismerés és dicséret hangján szólhatunk azokról a derék férfiakról, kiket Krisztus szeretete, buzgóságuk heve tengerentúli földekre, a Jordán partjára vitt. E korszak bomlása közepette, a nem biztos és rendszeres közlekedési eszközök mellett valóban heroicus cselekedet. Társadalmi állásukat tekintve, jobbára a papi rendhez tartoznak, elvéltve azonban akad közöttük világi nemes is. Mindnyáján tavasszal, áprilisban vagy május-

¹ U. ott. T. 1104. f. 252.

² U. ott. T. 1012. f. 250.

ban indulnak, mikor a tengeri utazás kevesebb veszedelemmel jár, mint a téli hónapokban. Sohasem egyedül, de mindig társaságban.

Két váradi kanonok nyitja meg e zárandók sorát: Bagaméri János és Baki Barnabás. Az első köleséri főesperes, az utóbbi a szépművészetek mestere, az arad-vármegyei előkelő Baki-család sarja.¹ Valószínű, hogy Baki Barnabás veti fel az eszmét, mint a ki Olaszország iskoláiban nyerte magasabb kiképzését s 1493-ban az örök városban nemcsak megfordult, de huzamosabb ideig tartózkodott, a mikor is testvérével Lászlóval s ennek Krisztina nevű feleségével beiratkozott a jócselekedetek révén jeles emlékü Szent Lélek társulatba.² Az ő buzgókodásának köszönhető, hogy három év múlva Bagaméri János is beiratkozik ugyanezen társulatba.³ 1496-ban mindketten azért folyamodnak a Curia, hogy főesperesi, illetőleg kanonoki javadalmaitól távol, a szentföldre zárandokolhassanak, hogy ott önmagukért, — mint mondják — s jövedelmükért imádkozhassanak.⁴ A szentföldreigyekezük Varga Mihály váradi-egyházmegyei pap is, egy másik társával.⁵ Ugyezintén Péterfi Balázs áldozár negyedmagával.⁶

¹ Bunyitay, id. m. II. 167.

² Liber confraternitatis Spiritus S. de Urbe, Mon. Vat. I. V. 23.

³ Liber confratern. Spir. S. Mon. Vat. I. V. 53.

⁴ A supplicatio a Dataria levélt. T. 1013 f. 36.

⁵ U. ott. T. 1015. f. 228.

⁶ U. ott. T. 1074. f. 8.

3. §.

Ha a villamos áram egy évben 500 órán felül használtatnék, az 500 órán tul eső résznek az ára hektowattónként 4 fillér.

Magyarázat:

E szerint egy hektowattnyi áram kerül, ha évente

500 órán át fogyasztatik 100 wattóránként	7 f.
800 > > > > >	6.0 >
1000 > > > > >	5.5 >
1200 > > > > >	5.3 >
1500 > > > > >	5. >
2000 > > > > >	4.8 >
2500 > > > > >	4.6 >
3000 > > > > >	4.5 >

Az évi használati órák száma ugy állapítatik meg, hogy az áramszámláló által mutatott egész évi hektowattóra fogyasztás elosztatik az egész berendezésben foglalt áramfogyasztó készülékek igr, pl. a lámpák, fűtőtestek egyidejű, hektowattban mért áramfogyasztásával.

4. §.

Olyan világitási berendezések, vagy világitási berendezések oly részei, melyek csak nappal reggeli 7-től esti 4 óráig, vagy csak a nyári időnyben (ápril 1-től szeptember 15-ig) használnak áramot, külön esetről-esetre megállapítandó árkedvezményben részesülnek.

B) Motórikus és egyéb ipari czélokra.

5. §.

A villamos áram ára motorok hajtására vagy más ipari czélokra tekintet nélkül a nap szakára, melyben az áram használtatik, hektowattónként és óránként 3 fillér.

Az esetre, ha az áram évi 1000 órán tul vétetik igénybe, a többlet fogyasztásért hektowattónként és óránként 2.5 fillér, azon megszorítással pedig, hogy az áram a téli hónapok esti órájában vagyis szept. 15-től március hó 31-ig esti 4 órától éjjeli 11 óráig ne használtassék, hektowattónként és óránként 2 fillér, mely árból engedménynek helye nincs.

Magyarázat:

E szerint az árengedmények tekintetbe vétele nélkül, kerül

a) korlátlan használat esetén

1/4 HP. motor árama 1 óráig mintegy	10 fill.-be
1/2 > > > > >	20 >
1 > > > > >	30 >
2 > > > > >	55 >
3 > > > > >	82 >
5 > > > > >	135 >

Vannak, kik kitüntető czimekért, kiváltságokért supplicálnak Rómában.

Igy Bán Pál budavári plebános azért esedezik, hogy Boldogasszony egyházában egyszerű presbiter létére főpapi jelyvényekkel misézhesen s püspökök módjára oszthasson áldást az egyeseregletteknek. S a pápa teljesíti ezt a kérelmet.¹ Mások a pápai kamarási, kápláni méltóságok czimeitért folyamodnak. Mindezek az egyházi hierarchiában már magas fokot elért egyháziak. Váradi Pál, Váradi Péter érseknek testvér-öccse, már esztergomi nagyprépost, mikor VI. Sándor kinevezi kamarásává.²

A már ismert Bochkai Miklós egri, misleiveszprémi prépost egyszerre, még Ulászlót is hűséggel szolgálja mint »orator« a római Curia számára. Mint ilyet, tehát a király hivatalos megbízottját disziti VI. Sándor a pápai káplán címmel.³ A kiváló Bodroghi Fülöp jogtudor, a győri káptalan örkanonokja s mint Bochkai, Ulászló megbízottja a Curia, ugyanezen kitüntetésben részesül.⁴ Pápai káplánok voltak Palóczy Domokos lelezi s János jászói prépostok is.⁵ A váradi egyházmegyét is érte ily kitüntetés: Tamásfi Dénest, a váradi káptalanak több mint két évtizeden át örkanonokját,⁶ 1498-ban már olvasó-kanonokját VI. Sándor

¹ U. ott. T. 1035. f. 22., T. 1037. f. 114.

² Kollányi, id. m. 117. l.

³ A bulla a Dataria regestibus, 1496. márcz. 10.

⁴ A supplicatio ugyanott. T. 1013. f. 172.

⁵ Monumenta Vaticana, Ser. I. ton. III. 151. 190.

⁶ Bunyitay, id. m. II. 155.

b) a téli esti órák kizárásával való üzemenben:

1/4 HP. motor árama 1 óráig mintegy	7 fill.-be
1/2	13
1	20
2	37
3	55
5	90

Ha a motorok nem teljes megterheléssel működnek, akkor áramfogyasztásuk kisebb, s így az áramköltség is kevesebb lesz.

Az évi használati órák száma úgy állapítatik meg, hogy az áramszámláló által mutatott évi összes fogyasztás hektowatt órában elosztatik a berendezésekben alkalmazott összes motorok és egyéb motoros fogyasztó áramkészülékeknek a villamos teleptől előre megállapított összes hektowatt szükségletével.

Az elektromotorokat világítási gépek hajtására vagy világítási akkumulátorokat töltő gépek hajtására használni nem szabad.

Ha ilyen eset mégis előfordulna, a motorok egész áramfogyasztását a világítási árszabás szerint kell megfizetni.

Ha a fogyasztó az évi elvállalt kötelezettségét, hogy berendezését a megszabott esti órákban kikapcsolja, be nem tartaná, úgy áramfogyasztása a konstatació előtti egész szerződési idő tartamra a magasabb árszabás szerint fog elszámoltatni s ezenkívül büntetésképpen minden áthágási esetben berendezett HP.-ként, 50 koronát tartozik a városi pénztárba befizetni.

A városnak joga van az ilyen korlátozott fogyasztás üzemi idejéről a helyszínen meggyőződést szerezni, esetleg önműködő kikapcsolókat órákat alkalmazni.

7. §.

A villamos áramot havi vagy évi általános-összegekért is szolgáltathat a villamos telep, az általános összeg nagyságát valamint az általánosítás egyéb feltételeit minden egyes esetben a villamos telep igazgatója véleménye alapján a villanytelep felügyelő-bizottsága állapítja meg s ezen egyezség jóváhagyás végett a városi tanácshoz beterjesztendő.

Egy falu! Ki ad többet érte?

Mesének mondták azokat a kegyetlenségeket, a melyeket a Felvidéken elkövettek a tudatlan, szegény nép ellen. Könnyű volt mindent mesének nyilvánítani, messze a Felvidék s közel vannak azok, a kik az efféléket nem igen szeretik elhinni.

Most hát van példa közelben is. A mi szűkebb pátriánkban, Biharországban van egy község, melynek lakossága vérig ingerelve, végelkeseredésben halálos fenyegetéssel biztat minden hatósági embert, a ki a lábát a községükbe meri tenni.

Álmosdról, Bihar megye egyik legrégebb falujáról van szó. Innen kerültek ki a Kőlcseyek, Kazinczyak, Zayk, Fráterek, Gulácsyak, Miskolczyak s annyi más kiváló családja Biharnak, kezdve az Árpádok korától, le egészen a mai napig. Most ezt az egész falut, úgy a hogy van, minden házával, földjével, a gazdák összes ingóságaiával együtt valami Back Fülöp nevű ur el akarja árvereltetni.

Egy falu eladó! Ki ad többet érte?

A szegény emberek zokognak és fenyegetőznek, Back Fülöp nem enged, mi pedig elképedve állunk a modern jogrend előtt, mely a közérdek ilyen világos sérelmét, egy község kilicizálását megengedi.

*

Az eset a következő:

Álmosd község egész határa és környéke nagyobb birtokokból áll. A népnek nagyon kevés föld jutott, azelőtt az egész község jobbágy és zsellér volt. Mikor kihirdették a jobbágyok eltörlését, ugyanazok a viszonyok maradtak fenn, amik azelőtt voltak, szabad volt ugyan a nép, de nem volt földje, nem volt, amin dolgozzék. Nagyon természetes, hogy ily viszonyok között kapva kap a nép azon az urasági birtokon, amely föltszabadul, eladásra kerül. Egy ily urasági birtok feldarabolása okozta most Álmosd község bukását.

Álmosd község határában feküdt gróf Zay Albertnek 1230 kis magyar hold területű birtoka. Hegedüs Béla fővárosi ügyvéd, volt országos képviselő s a Magyar Színháznak volt igazgatója, 109.930 forint vételárban megvette a birtokot. A vételár első felének a határideje lejárt, Hegedüs nem fizetett.

Mintán Hegedüs a vételár másik felét sem tudta a kikötött időre lefizetni, Zay gróffal úgy egyezett meg, hogy a megvett birtokot ő is eladja. Így történt aztán, hogy Álmosd köz-

ség lakossága kapva-kapott a birtok-teszten s 170-en egyetemlegesen megvették az 1200 hold területű birtokot ugyanazokkal a fizetési kötelezettségekkel, mint amelyekkel azt Hegedüs megvette.

Időközben Hegedüs Béla újabb birtokvásárlásba keveredett, megvette Back Fülöptől 360.000 forintot annak egyik vas megyei birtokát. Hegedüs ennél a birtoknál épp olyan fizetési zavarokkal küzdött, mint a Zay-félenél. Backnak sem tudott fizetni, de hogy mégis valami földet adjon a birtokra, átruházta Backra az álmosdiak 56.000 forintnyi tartozását. — Innen kezdődik aztán a község igazi Odisszejáéja.

Back Fülöp, amint átvette a tartozást, — rögtön felszólította a lakosságot, hogy fizessen Természetesen, nem tudtak fizetni, miután nem kapták meg a második kölcsönt. A falu meghatalmazottai erre szaladtak fűhöz fahoz kölcsönért, azonban nem kaptak sehol sem. — Kérték, rimázkodtak Backnak, hogy engedjen határidőt a részlet lefizetésére, vagy maradjon ő meg hitelezőnek s a község évek múlva letörleszti a tartozást. Back azonban hajthatatlan maradt, bepörölte a 170 gazdát a budapesti VIII-ik kerületi járásbírósnál, a mely a gazdákat egyetemlegesen elmarasztalta s a végrehajtást nemcsak a Zay-féle földre, — de a gazdák összes ingó- és ingatlan vagyonára is elrendelte. Ezután megindultak az egyezkedési kísérletek, s a szegény parasztok fizettek jobbra-balra, perköltség fejében fizettek tízezer forintnál többet, fizettek ügynöki közbenjárás fejében, kamatra, más egyébre, csak a tőke törlesztésére nem adtak a lefizetett pénzekből semmit.

Folyt hát a pör. Végrehajtást vezettek az összes vevők ellen. A múlt héten járt künn a községben a végrehajtó küldöttség: Back Fülöp bankár megbízottja: Barta dr. nagyváradai ügyvédjelölt és Jóni Lajos székelyhídi bírósági végrehajtó. A szerencsétlen emberek zokogva, kétségbeesetten fogadták őket. Egyesek kijelentették, hogy szívesen fizetik a rájuk eső részt, csak szabadulhassanak; mások is, akiknek a birtok jövedelméből semmi részük nem volt, hajlandónak mutatkoztak erre, de a végrehajtó nem fogadhatta el az ajánlatokat, — mert

>motu proprio< a pápai káplánok sorába emeli.¹ Ezek után nem fogunk csudálkozni, ha azt olvassuk, hogy a már nagy, országos tekintélyű Szathmári György kancellár, több préposti süvegnek a birtokosa, majd váradai püspök, csakis 1498-ban veszprémi püspökségét pár hónappal megelőző időben részesül abban a kitüntetésben, hogy alázatos folyamodására VI. Sándor a pápai káplán címével ékesíti.²

Már nagyon jól tudjuk, hogy a tárgyalt korban olyanok is kaptak egyházi javadalmat, kik nem voltak papok, legfeljebb a kisebb rendeket bírták. Egyik jellegzetessége ez e korban. Fraknoi Szalkai Lászlót hozza fel mint e szellem tipikus képviselőjét.³ Egri püspök volt már, de nemcsak, hogy püspökké nem szenteltette magát, de még csak áldozó-pap sem volt. Csak a kisebb rendeket bírta, midőn 1524-ben a primási széket elfoglalta s csak az éppen

¹ A supplicatio a Datarca regist. T. 1037. f. 136. 1498. jul. 20.

² U. ott. T. 1067. f. 36. 1498. nov. 10.

³ Fraknoi, a magy. kir. kegyurjog tört. 216.

Magyarországban tartózkodó Campeggio bíbornok s pápai legátus tudta rábírnai, hogy a felsőbb rendeket felvévén, tőle magát püspökké szenteltesse.

Szalkai esete nem áll egyedül. Szathmári György 1495-ben ura a fehérvári Szent Miklós-prépostságnak. Teljesen világi ember, Rómába folyamodik, nemhogy felszenteltethesse magát, hanem, hogy még két más javadalmat elfogadhasson.¹ 1497-ben már erdélyi prépost s most azért folyamodik, hogy ne kelljen magát felszenteltetni.² Mint királyi kancellár nyeri el az ó-budai prépostságot, 1498-ban a veszprémi püspökséget s még mindig csak a kisebb rendeket bírja. Egy évnél hosszabb ideig tiszteli már benne az ősi Veszprém főpapiját, mikor ismét csak azzal a kéréssel járul VI. Sándorhoz, hogy ne legyen köteles a felsőbb rendeket felvenni, mivel ez gátolná kancellári teendőiben.³ A hűség kedvéért még azt is meg kell

¹ A supplicatio a Dataria regist. T. 1004. f. 123.

² U. ott, T. 1058. f. 294.

³ A supplicatio a Dat. reg.-ban, T. 1098. f. 314.

jegyezőnk, hogy még a püspöki székben való megerősítését sem szorgalmazta, e supplicatiójában ugyanis még >electus<-nak, >választott<- püspöknek mondja magát. Rövid ideig igazgatta a veszprémi egyházmegyét, 1501-ben már Váradon találjuk, mint Kálmáncsehi Domokos utódját. Fényes volt az új püspök fogadása Szent László városában, >de inkább fényes mint lelkesült — mondja szépen Bunyitay¹ — mert tulajdonképpen nem egy főpapaak, hanem inkább egy főurnak beiktatása vala az a püspöki birtokokba s Biharvármegye örökös főispáni székébe. . . Az új püspök oda járult Szent László sirjához, de nem lépett Isten oltárához . . . nem lépett fel a szószékbe, hogy onnét áldja meg Szent László városát.< Nem, mert Várad új főpapa még nem volt püspök, de még csak áldozó sem. Már-már rászánja magát a rendek felvételére, már a pápa bullája is megérkezik, hogy bármely püspöktől felszenteltethesse magát² már II. Gyula külsőnös

¹ Bunyitay, id. m. l. 348. l.

² Theiner, Mon. Hist. Hung. II. 564.

U J Ü Z L E T ! !

REIN JAKAB czipő-, kalap- és férfi-divatruháza.

Nagyvárad, Zöldfa-utcza, „Zöldfa“ szálloda.

A város rohamos fejlődése szükségessé tette, hogy az európai nagyvárosok mintájára czipő-, kalap- és férfi divatcikkeiben különlegességi üzletet rendezzék be, hol mindennemű férfi divatcikk a legszébb és legegységesebb kivitelben kaphatók. — Férfi ingek, gallérok, kezűk, harisnyák, sétabotok, kalapok, férfi- és gyermek lábbelők, pipere cikkek stb. óriási nagy választékban. — A n. é. közönség minden rétege, üzletében oly kiszolgálást nyer tartós, divatos, finom és elegáns áruim beszerzése mellett, hogy rövid idő alatt megvalósulva láthatom azon reményemet, hogy az egész városban a hálás közönség megjutalmazza törekvésemet azzal, hogy egyik a másikat fogja ajánlani:

Vásároljunk Rein Jakabnál, mert ott hallatlan olcsó, jó, szép és elegáns minden. 314

Meglepetés! 8000 darab mintanyak-kendőt osztok szíjjel.

Szíves látogatást kér tisztelettel REIN JAKAB.

egyetemlegesen vannak kötelezve a pörös vételár megfizetésére.

Backnak ma a követelése kamatok kamatjával 74.000 forint. A napokban egy küldöttség járt nála Székelyhídon s egyezséget akart neki felajánlani 60.000 forint összegben. De Back be sem eresztette őket, kikergette őket a portájáról. Ez a bánásmód aztán véglegesen megszakított minden türelmet. A házaknál az asszonyok egész nap tüzelnek a katalánban s vizet forralnak. Soha annyi paprika nem kellett a faluban, mint most. És mindez azért, hogyha akár zsandár, végrehajtó vagy bárki is, aki licitálni akar, belép a községbe, azt leforrázzák s paprikával hintik teli a szemét. Van néhány oly elkéseredett ember a faluban, aki arra is képes, hogy felgyújtja a falu négy sarkát, hogy inkább a tűzben pusztuljon el minden, hogysen Backké legyen az egész falu.

A lakosság ma 20.000 korona állami adót fizet. Ez pedig a többi adóval mind elvesz, ha a községet licitálják. Tehát így nemcsak egy községet tesz tönkre egy hideg szívű bécsi bankár, hanem az állam károsodását is előidézi.

Ez Almosd község kinja és szenvedése.

Városi közügyek.

Nagyvárad város közigazgatási bizottságának ülése.

Tegnap délután tartotta Nagyvárad város közigazgatási bizottsága rendes havi ülését.

Beöthy László főispán elnökölte alatt jelen voltak: Rimler Károly polgármester, Papp Miklós, Mezey Mihály, dr. Hoványi Géza, Varró Domokos, Mihály Adolf, dr. Baróthy Ákos, Hlatky Endre, Frankó Endre, Rádl Ödön, Tóth Márton, Korn Lajos és Eleméry Ferencz jegyző.

A felolvasott polgármesteri havi jelentésből a következő érdekesebb adatokat adjuk:

A közegészségi állapot, habár a hasi hagymáz és roncóló toroklob betegülési esetei szaporodtak, — jó volt. A hevenyfertőző betegségek közül a hagymáz 15 esetben, 2 halálalozással; a roncóló toroklob 9 esetben, 1 halálalozással s a vörheny 5 esetben, halálalozás

nélkül fordult elő. Született 64 fiu, 69 leány, összesen 133 gyermek. Elhalt 48 fiu, 38 nő, összesen 86 egyén. Szaporodás 47. Városrészenként elhalt Ujvároson 17, Olasziban 26, Váralja-Velenczén 20, a kórházakban 23. Hét éven alóli gyermek 35 halt el. Szegény beteg 447 gyógykezeltetett az orsz. betegápolási alap terhére.

A város szeptember havi állategészségügyi állapota, a fellépett száj- és körömfájás járványtól eltekintve, jó volt, amennyiben a város állatállományában fertőző betegség nem fordult elő. A száj- és körömfájás járványa, mely tulajdonképpen csakis a Léderer és Kálmán, valamint a Moskovits A. és fiai szeszgyári hízalóira szorított, szeptember hó 28-án megszűnt és a m. kir. állatorvos véleménye alapján a zárlat feloldatott s az állatforgalom szabaddá tétetett, úgy, hogy október 6-án már a heti állatvásár is megtartható.

A szeptember havi *közbiztonsági* állapot jónak mondható. Lopás 38, súlyos testisértés 4, könnyű testisértés 7, sikkasztás 1, csalás 1, hamis pénz forgalomba hozása 1 és párvialdal 2 esetben volt bejelentve. A nyomozás 36 esetben eredményes, 18 esetben eredménytelen volt. — Ezen kívül nyomozás teljesített: a kir. ügyészség elrendelésére 13, más hatóságok megkeresésére 138 esetben. Letartóztatva volt 92 egyén, akik közül az illetékes bírósághoz átkisérteztetett 12, eltolonczolatott 80. Kihágási feljelentés 161 esetben tétetett. A lefolyt hónapban 3 öngyilkosság és egy kisebb tüzeset fordult elő.

A *közadók* szeptember havi bevételi eredménye kedvező volt, amennyiben 1302 korona 92 fillérrel több kincstári adó folyt be, mint a múlt év megfelelő időszakában.

Befolyt pedig:

kincstári adóban	—	—	35402 kor. 89 fillér
kamatban	—	—	945 » 76 »
betegápolási pótdobban	—	—	1068 » 18 »
kamatban	—	—	2 » 41 »
hadmentességi díjakban	—	—	1371 » 84 »
kamatban	—	—	46 » 68 »
bélyeg- és jogilletékekben	—	—	728 » 31 »
kamatban	—	—	31 » 44 »
iparkamarai díjakban	—	—	1452 » 36 »
tőzsde bérben	—	—	112 » 50 »
Agrár kölcsön	—	—	796 » 90 »
kamatban	—	—	41 » 74 »
munkás és cseléd pénz-tári díj	—	—	20 » 40 »

mely összegek a kir. adóhivatalba szállították át.

Törvényhatósági utadobban 2631 korona 72 fillér folyt be. A behajtás folyamatban van.

Szeptemberben kiadott 26 iparigazolvány, megszűnt 8 iparüzlet.

A polgármester havi jelentését tudomásul vették, a szakelőadók nemleges jelentéseivel együtt.

A közigazgatási bizottság évi jelentésében kérte a kereskedelmi minisztert, hogy amint más helyeken, Nagyváradon is rendeztessen gyökény- és vesszőkosárfonó-tanfolyamot. A kereskedelmi miniszter értesíti a közigazgatási bizottságot, hogy ez az ügy a földmivelésügyi miniszterhez tartozik s ott kérje a tanfolyam létesítését a közig. bizottság.

Elhatározta a közig. bizottság, hogy az ilyen tanfolyamokat vezető gazdasági szaktanár meghallgatása után a legközelebbi évi jelentésben a földmivelésügyi minisztertől kéri a fonó-tanfolyam felállítását.

A kereskedelmi miniszter leiratához csupán annyi megjegyzésünk van, hogy habár rosszul is volt adrezálva a közigazgatási bizottság kérelme, már a »közigazgatás egyszerűsítése« miatt is egy kis jóakarattal könnyen át lehetett volna tenni a kérelmet a földmivelésügyi miniszterhez. Legalább nem szenvedett volna egy évi halasztást ez a fontos gazdasági kérdés.

A közigazgatási bizottság még néhány felelőzést, adóügyet intézett el s az ülés véget ért.

UJDONSAGOK.

A villamos központi telep elhelyezése.

A villamos világítás ügyében Nagyvárad város törvényhatósága akként határozott legutóbbi közgyűlésében, hogy a központi villamos telepet nem a Nagypiac-téren, hanem a v. velencei vasutállomás mellett, vagy a Szent László járvány-kórház mellett építi fel.

A központi telep helyének kijelölésénél a legfontosabb kérdés, hogy elegendő mennyiségű víz álljon az üzem rendelkezésére.

Az eredetileg tervbe vett helyen, a nagypiac-téri közraktár mellett a próbakut bőséges vizet adott, azonban bizonyos magánérde-

kegyeket engedélyez első miséje oltalmára, melyet szülővárosában, Kassán fog bemutatni a Mindenhatóknak, ugyanő szigorú kötelességévé teszi a rendek felvételét, midőn Szathmári váratlanul áttéti magát Váradról Pécsre¹ s így felszentelése megint elmaradt. Végre 1506-ban mint pécsi püspök megtarthatta első miséjét.

Hogy még mást is említsünk, felhozzuk Pothami Bernát dömösi prépostot. Alighogy megnyerte e prépostságot, azért folyamodott, hogy a rendek felvétele nélkül öt évig élvezhesse a javadalmat. Mikor azonban az 5 évi időköz végéhez közeledett, újabb 7 évi halasztást kért, mit a pápa meg is adott.² Hosszas volna, ha minden egyes esetet fel akarnánk hozni.

Még csak egy dolgról szólunk, hogy e hosszúra nyult soroknak végére érjünk. E kor erkölcsi képének hű megfestéséhez, különösen az alsóbb társadalmi rétegek erkölcsi felfogásának, gondolkodásának megismeréséhez értékes anyagot szolgáltatnak azok a supplicatiók, melyeket valamely erkölcsi fogyatkozásban, u. n. defectus lenitatisban szenvedők nyújtanak be a Curiahoz, e defectus alól való feloldozásukat kérelmezve. A legnagyobb részletességgel, töviről-hegyire elmondják, hogy mint is estek

szabálytalanságba. A sok közül bemutatunk egyet, mint a mely most minket érdekel.

Bertalanfi Pál, váradegyházmezei felszentelt pap, szabálytalanságba esett. Valamelyik nap délutánján — mondja supplicatiójában, — szobájában a falócán ült, mikor belépett hozzá Csorba Mihály. Felugrott, hogy üdvözölje és megölelje a ritka vendéget, de karjával a vendég orrát megütötte. A vendég ezt nem hagyta szó nélkül s a baráti ölelésből heves szóváltás, majd verkedés lett, amikor Pál pap felkapott egy a keze ügyébe eső kardot s azzal úgy szurta meg vendégét, hogy az pár nap mulva »sicut deo placuit« — meghalt. Minthogy azonban világos — végzi a folyamodó — tanuk is igazolják, hogy Csorba Mihály nem az ő fegyverétől halt meg, de mert sebe gyógyítását elhanyagolták, bizalommal kéri és várja az absolutiót.³

Ilyenek vagy ehhez hasonlóak a többi ez irányú supplicatiók is.

Felolvasásunk végére értünk. A lehetőség szerint iparkodtunk bemutatni minden adatot, melyet a váradai egyházmegyére felkutatunk. Tettük pedig ezt nem pusztán felsorolásban, de feldolgozva, az általános történelmi háttér megadva, az események, a viszonyok láncolatába logikai összefüggésben kritikával beillesztve. Nem világra szóló dolgok — mondhatja a laikus — de a historikusnak a porszemét sem szabad lenézni, ha értékeset akar nyújtani, ha

az emberek szívéig akar hatolni s tetteiket onna magyarázni, nem pedig a felszínen maradni s nagyhangu szövegeket tenni. Emezt könnyebb s jutalmazóbb munka is, a tömeg tapsát is könnyebben megszerzi, de a tudománynak s így az emberiségnek is nem tett szolgálatot; amaz fáradságos, a szervezetet próbára tevő munka, azonban az értéke meg van, ha csak egy lépéssel jutott is közelebb az igazsághoz. Messze túl vagyunk már azon az állásponton, mely a história tárgyának csak a háborukat, békekötéseket stb. tekintette. Nagyon jól mondja néhai jeles tudósunk, Schvarcz Gyula, hogy Phaleroni Demetriusnak az a hiradása Plutarchosnál, hogy Solon idejében egy drachma volt a rendes piazei vételára egy birkának, öt drachma egy tuloknak; ezen adatok élénkebben színezik az athéni társadalom multját, mint sok egyéb, időponthoz kötött esemény. Így vagyunk a jelen alkalommal is. Aki e kornak pragmatikus történetét akarja megírni úgy, hogy az hű tükre legyen az akkori társadalom gondolkodásmódjának, ahonnan aztán a csökekvését is — az eseményeket — lélektanilag levezetheti, fűrkésznie kell a politikai, vallási, hitbeli, erkölcsi, műveltségi, gazdasági, társadalmi viszonyokat, értékelni kell még egy oly supplicatiót is, mely egy falusi pap defectus lenitatisáról szól.

¹ Theiner, Mon. Hist. Hung. II. 538.

² U. ott, II. 569.

³ Bunyitay, id. m. I. 852.

⁴ Theiner, II. 545.

¹ A supplicatio a Dat. regist. T. 1022. f. 254.

kek miatt háttérbe szorították ezt a helyet. A váradi-velencei vasútállomás mellett levő területen pedig *nincsen elég víz*. A próbakut már elkészült s megtartották a méréseket, amiből kitűnt, hogy felényi vizet sem szolgáltat, mint amennyi a villamos központi telep üzeméhez szükséges. Így tehát arról már szó sem lehet, hogy a villamos központi telephelyen létesíthessék.

Most már nem lehet más választás minthogy az új járványkórház mellett levő területen, vagy a volt sertésvásártéren építsük fel a központi telepet.

Az épületek tervei és a költségvetés már elkészült s ma, pénteken délután tárgyalja a bizottság. Amint a terveket elfogadták, azonnal véglegesen dönteni kell a telep helyére nézve, mert a Ganz-cég csak úgy lesz képes elkészíteni a telep berendezését, ha kellő időben rendelkezésére állanak az épületek.

A villamvilágítási bizottság a v.-velencei vasútállomás mellett levő területen konstatált vízhiány miatt elrendeli a járványkórház mellett és a régi sertésvásártéren a próbakutak furását.

A közúti vasut pedig a jövő hétfőn nyújtja be választát a városhoz arra nézve, hogy mily nagy területre lesz szüksége a villamos vasutnak a régi sertésvásártérből.

Ennek beérkezése után, valamint a két próbakut kikémlésének eredményét rendkívüli közgyűlés elé terjesztik, a mely végleg fog határozni a központi telep helyének az ügyben.

TAJROKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kréért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 kréért. Más időben 50 kr.

Okt. 19-20. Iparosok országos kongresszusa.

Kérjük azon tisztelt vidéki előfizetőinket, kik hátralékban vannak, hogy azt kiegyenlíteni sziveskedjenek.

* Személyi hír. Erdély Sándor volt igazságügyminiszter városunkba érkezett.

* A gyulai esperesi kerület gyűlése. F. hó 1-én tartotta a gyulai esperesi kerület őszi gyűlését Gyulán, melyen e nagy kerület majdnem összes tagjai megjelentek. 9-kor sz. misét hallgattak, aztán tanácskozássra gyűltek össze a plebánián. — Az esperes mindenképp megvárható csinos kis beszéd keretében emlékezett meg megboldogult főpásztorokról, aztán pedig ügyesen vázolta ama fontos és felelősségteljes helyzetet, mely egész súlyával nehezedik Kr. egyháza egyik legkipróbáltabb harcmezőjének vállaira, ki azonban előrehaladott kora dacára is, fiatalos erővel, lankadatlan buzgalommal, nagy bölcsességgel és lelkiismeretességgel intézi ez árván maradt egyházmegye ügyeit, kit is az Isten kegyelme továbbra is kísérjen és áldásos életét minél hosszabbra nyújtsa. Ezt követte a program egyes pontjai felett való tanácskozás, legelőnkebb eszmecsere indult meg *Barabás Gy.* csabai káplán felolvasása kapcsán, ki a *Activ* misékről értekezett, különös tekintettel a *Rorate-ra*. Délben a vendégszerető házigazda főnyes lakomát rendezett, az első felköszöntőt ő mondta az esperesre, ez pedig élte a jelenlegi kápláni helynököt, mint az egyházmegye bölcs és

lelkiismeretes kormányzóját; továbbá számos szellemes tosz. Jelen voltak a házigazdán kívül: *Kny Antal* esperes, *Szauer Alajos* gáborosi, *Tarkányi* újkigyósi, *Kozma* csorvási, *Nemeskegy* csabai, *Apostol Ubald* mezőberényi, *Bázár Gyula* orosházi plebánosok, *Kovács Márk* dobozi lelkész, *Lestyán E.*, *Bartos F.*, *Bogdánfi* gyulai, *Némethy, Barabás* csabai káplánok.

* A trónörökös fia. Ferencz Ferdinánd trónörökös újszülött fiát szerdán keresztelték meg a Belvedere kápolnájában. Mint keresztapa *Károly István* főherceg szerepelt. A szertartáson Ferencz Ferdinánd fivére Ferdinánd Károly főherceg és sok magasrangú katonatiszt volt jelen. A gyermek a kereszttségben a *Miksa Károly* nevet kapta.

* *Barabás* megválasztásának évfordulója. Ma egy éve ment végbe Nagyváradon a képviselőválasztás, mely dr. *Barabás Béla* függetlenségi jelölt fényes győzelmével végződött. A választás eredménye nemcsak az országban, de a külföldön is óriási feltűnést, városunkban pedig lelkes örömet okozott. Ennek a napnak emlékére ma este lakomára gyűlnek össze a nagyváradai függetlenségi polgárok a kert-utcai *Kovách-féle* vendéglőben s minél tömegesebb megjelenésre a párt vezetősége ez uton is felkéri a polgárokat.

* Új kanonok. A hivatalos lap tegnapi száma jelenti, hogy a király a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére *Habram János* martonosi esperes-plebánost a kalocsai főkáptalan tiszteletbeli kanonokjává kinevezte.

* *Lezke a polgármesternek.* A sajtószabadságnak adta meg a kellő elismerést a belügyminiszter legutóbbi rendeletével. *Rimler Károly* tudvalóval egyszerűen betiltotta a Nagyvárad Ujság című krajezáros lapnak az utcán leendő elárúsítását. Felebbezés folytán az ügy a belügyminiszteriumba került, ahol a polgármester rendeletét megváltoztatták s a Nagyvárad Ujság utcai elárúsítását megengedték azon alapon, hogy a polgármesteri indoklás téves. Kellott ez Nagyvárad polgármesterének? —

* *Hírek az új országházról.* A dunaparti óriási kőkolossusban mindinkább élénkül az élet. Lázasan készülnek a megnyitásra s máris az összes karzati jegyeket előjegyezték a miniszterek és képviselők, családjaik és ismerőseik részére. Ezzel a ténnyel egy új hibáját fedezték fel az országgyűlés új otthonának. Ugyanis most köztudomássá lett, hogy a karzatra 300 ember sem fér el, holott a Sándor-utcai épületbe 400-450 ember kényelmesen e helyezkedhetett. A napokban tartják meg a próba világításokat, melyekre csak meghívottak jelenhetnek meg. Most pedig a telefonok berendezésével foglalkoznak a hivatalos helyiségekben. A képviselőház 19 telefont állomást kap. A szolgásményeztetet is megszorították, jobban mondva megkésztették a számukat. Most a régi 32 helyett 67-en teljesítenek szolgálatot.

* *Öngyilkosság Biharpüspökiben.* *Szabó Mihály* biharpüspöki illetőségű 45 éves napszámos tegnapelőtt este 8 órakor fiának Biharpüspökiben levő lakásán, mikor senki sem volt bent a szobában, egy éles késsel elvágta a nyakát. A szerencsétlen ember a vérvesztés következtében a földre zuhant. A zuhanást meghallották az öngyilkos hozzátartozói, berontottak a szobába és ápolás alá vették a halálosan megsérült napszámost, majd beszállították Nagyváradra a kórházba. Még az est folyamán megjelent a kórházban *Baranyi* rendőrbiztos és kihallgatta nagy nehezen a szerencsétlent, ki a biztos kérdésre eladta, hogy tettét tisztán életuntségéből követte el. Az orvosok remélik, hogy életben mar. d.

* A királyné gyilkosa. *Jarnot* genfi rendőrőrnök megengedte egy német újságírónak, hogy *Lucchenit* meglátogassa. Az emberiségéből teljesen kivetkőzött szörnyetege az uton egészen más híreket hallunk, mint a minőket nemrégiben irtak róla a lapok. Tettét legkevésbé sem bánja, büntőne unalmát gondtalan fűtőrésszel, dalolással üzi el. Panaszra nincs oka, mert az igazgatóság gondoskodik arról, hogy semmi hiányt ne szenvedjen, kétszer naponta leviszik az udvarra sétálni s ilyenkor egy-egy pipa dohányt is elszívhat. Menője a következő: egy fél kenyér, egy adag sajt, egy üveg vörös bor, délben leves és főzelék, vasárnap és csütörtökön pedig marha vagy borjúhús. E jó életmód mellett mégis az egész büntetőben *Lucchenivel* van a legtöbb baj. Tudvaló, hogy *Perrin* fegyházigazgató ellen merényletet követett el; akkor földalatti kazamátába zárták, amely oly szörnyű helyiség, hogy ha a rab ott sem törik meg, akkor nem fog rajta semmi. *Luccheni* innen kikerülve, egy szardíniás dobozból kész csinált s egy fegyházort megtámadott vele. Ujra hat hónapra föld alatti zárkába került. De a szörnyeteget ez sem törte meg. Mikor innen kiszabadult, el akart szökni s hihetetlen dühbe jött, mikor rajta kapták. Majd a fegyházigazgató elé vezettette magát, kitől energikusan követelte, hogy olasz lapot járassanak neki. Persze kérését megtagadták, mire kitört rajta a düh, megesküdött, hogy még megöl valakit s olyan dühöngőt vitt véghez, hogy meg kellett láncolni. Egészsége külföldben nagyon jó s valószínű, hogy még sokáig fogja élvezni a genfi fegyház vendégszeretét.

* *Műtörténeti emlékek felfedezése.* Erdékes leletre bukkantak a kismártóni szent ferenczrendiek templomában. A templom restaurálásánál a mellék oltárok mögött gyönyörű 1600-ból származó oltárokat fedeztek fel, melyeket aztán gondosan kiszabadítottak a kőhalmazból s *Esaterházy* herceg költségén művészileg felújították.

* *Meglopott plébánosok.* Ilyen cím alatt nagyon tanulságos rovatot nyitott a kitűnő francia katolikus lap, a *Croix*. Egyszerű névsor az egész, mely hivatalos szárazsággal, meggyőzően összeállítva közli azon plébánosok névsorát, akiket hithű magatartásuk miatt a francia szabadkőműves kormány megfosztott a fizetésüktől. Egyszerű névsor, de sokat mond. Már az első közlemény száztizenkilenc plébános nevet közli, akik *Combes* humanizmusának nagyobb dicsőségére mind fizetés nélkül tengődnek plébániájukon. Modern martyrológia ez, melyből világszerte lelkesítő fényt áraszt a keresztény hit ereje.

* A skót kura. E történet hősének nevét azért nem lehet kiírni, mert ez a történet — tényleg megtörtént.

Az egyik hőse különben egy göndörhaju karsu miniszterünk, aki ideges gyomorban szenved. Sok mindent megpróbált már ellene, míg végre egy gyógyintézetünk orvosához fordult. Az orvos megvizsgálta és így szólott:

— Erdékes véletlen, hogy épp ma jelentkezett nálam egy újságíró, aki ugyanolyan bajban szenved, mint *Kegelemesség*. . . Van e betegség ellen egy pompás új kura amelyet égis magasztalnak a külföldi orvosi lapok. »Skót kura«-nak hívják . . .

A miniszter agóva kérdezte:

— Es miből áll ez a kura?

Az orvos fanyarul félrevonta a száját.

— Hát biz az, kegyelmes uram, egy esőppet sem mulatságos dolog. Abból áll, hogy a beteg gyomrára gyorsan váltakozva lövelnek forró és jéghideg vizet . . .

A miniszter felszisszent már előre is.

— Tyűh! Ebből nem kérek! Háttha nem is használ?

Az orvos elgondolkozott és örvendezve ütött a homlokára:

— Hopp! Most már meg van! . . . Itt van az az újságíró, kipróbálom előbb rajta.

— Szegény! háttha nem bírja ki?

— Oh, kegyelmes uram el sem képzelheti, hogy mi mindent elbir egy újságíró.

A miniszter végül beléegyezett. Elgondolkozva mondta:

— Tehát ő lesz a próba?

— Igen, ő lesz a »fortencer,« hehehe!

Az orvos másnap már megkezdte a kurát az ujságíróval, a miniszter pedig izgatottan várta az eredményt. Néhány nap múlva egy kis lelkiismeret furdalással szólította meg az ujságíró és szinte elhalmozta a nyájasságával. Aztán megkérdezte tőle:

— Nos kedves barátom, hogy érzi magát a kura után?

— Köszönöm jól, kegyelmes uram. Használ.

A miniszter forrón megrázta az ujságíró kezét és elragadtatva mondta:

— Köszönöm, barátom, nagyon köszönöm!

Es elrohant. Az ujságíró csodálkozva nézett utána és tűnődve mondta magában:

— Ő kérde tőlem, hogy hogy vagyok és még ő köszöni meg... Igazán kedves ember!...

* **Lövöldöző grófnő.** Fiuméből szenzációs hírt jelent a táviró. Egy grófnő pisztolyt emelt édes bátyja ellen. Az eset a következő: A tersattói kastélyban néhány nap óta folyik **Nugent** Arthur gróf hagyatékának árverése. Tegnap délután az árverési jegyzőkönyv átvizsgálásakor nagyon heves szóváltás támadt **Nugent** Laval gróf és nővére, Anna között. A grófnő egyszerre berohant a szomszéd szobába és onnan revolverrel tért vissza, a melyből többször rálőtt a bátyjára. Az egyik golyó a gróf fejbőrét horzsolta, a többi a falba furdódott. A gróf segítségért kiáltott, melyre előjött egy rendőr, aki a grófnő kezéből kivette a revolvert, melyben még három töltés volt. A gróf kiköltözött a kastélyból, a grófnőt pedig rendőri felügyelet alá helyezték.

* **Hajózható csatorna Debreczen mellett.** Néhány nap előtt Fekete Zsigmond földművelésügyi miniszteri tanácsos Debreczenben időzött és a Tiszából T-Lök vagy Dada mellett kiágazó s Debreczent érintő hajózható csatorna ügyében tanácskozott a város vezető férfival. E tanácskozás legközelebbi eredményeképen Komlóssy Artur főjegyző ramutatott a terv rendkívül jelentős közgazdasági fontosságára, s javaslatot adott be a tanácshoz az iránt, hogy a tanács minél előbb felterjesztésben kérje meg Darányi Ignác földművelésügyi minisztert: küldje le újra Fekete Zsigmond miniszteri tanácsost, e kiváló szakembert Debreczenbe, hogy az összes érdekelt tényezők előtt a tervezett csatorna létesítése felől ismertető előadást tartson.

* **Apó hírek.** *Eltűnt* múlt hó 29-én d. u. a vágóhidról egy 5 éves bivalytehén (szarván több öles kötéllal); ki hirt ad róla **Hermann** Ferenc Sztaroveczky-u. 45. sz. a. lakó mézárósnál jutalmat kap. — *Találtatott* tegnap a B-Ujfaluból Váradra vezető uton egy barna szőrű esődör csikó. Igazolt tulajdonosa Szarvas-utca 205. sz. a. lakó **Somogyi** Lajosnál átveheti. Találtatott továbbá több okmány Hegedüs Ferencné névre kiállítva. Átvehető a rendőrség 4-ik számú szobájában.

Igazságügyi Igáltatás.

Verekedés és forró víz. **Vargha** Józsefné egy fedél alatt lakott **Csomor** Istvánnal Magyaróron. Eleinte jóbarátságban éltek, de hát asszonyok voltak, nem sokáig tartott a barátság. Egyszer összevesztek, másnap folytatták s be sem fejezték az ékes nyelvelést soha míg csak a férjek okkal-móddal el nem csitították őket. **Vargháné** amikor csak tudta mindig megbántotta durva szavakkal **Csomor** né, ki ezért aztán bosszút esküdtött **Vargháné** ellen.

Egy szép napon **Vargháné** meguntta, hogy a maga portájáról kiabáljon át **Csomor** néhez, annál inkább, mert **Csomor** né nagy begyenes szóra sem méltatta s nyelves szomszédja hargos szavai elől a konyhába húzódott.

Vargháné sem kellett több. Atszaladt a szomszéd asszony udvarára egyenest a konyhának tartott. Már messziről rákezdte:

— Ugy-e bebujtál előlem a tepsik mögé, te gyáva, te...

Itt jött egy csomó reprodukálhatlan kifejezés. Hosszu sornak indult, de hamarosan be-rekedt. Alig ért **Vargháné** a konyha küszöbére, zsupsz, a nyakába ömlött egy fazék forró víz. **Csomor** né öntötte rá, még pedig olyan fényes sikerrel, hogy **Vargháné** nak egyszeribe elállt a szava, majd meg jajgatni kezdett s pontosan két hónapig kenegette vajjal az égési sebeket a javasasszony. Addig fel sem kelt az ágyból; a mint pedig felkelt, első dolga volt ellenfelét feljelenteni.

Igy került tegnap a dolog a nagyvárad kir. törvényszék elé, mely is **Csomor** né bűnszéknek mondta ki a súlyos testi sértés vétségében és ezért őt 2 havi fogházra és 10 korona pénzbüntetésre ítélte.

Az ítéletben az ügyész megnyugodott, ellenben vádlott meglebbezte azt.

Hat hónapi börtönbüntetés három szines üvegért. **Bavulyaka** István bihari máv. pályamunkás 1900. december hó 20-án éjjel a Bihar állomás mellett levő vasuti távjelző három darab szines üveget kiszedte a czeleből, hogy azzal majd papir **Batlehemet** diszit fel.

Korn Lajos ügyész indítványára a kir. törvényszék közveszélyű cselekmény vétségében mondta ki **Bavulyakát** bűnszék s ezért **hat havi börtönbüntetésre** ítélte.

Orgazda. A törvényszék mint bűntető bíróság tegnap holtá el **Jobbágy** János földmivest, azért mert **Óltyán** Gerzson parasztgazdától **Varga** Illés által ellopot 62 forintot osztott. A kir. ügyész orgazdaság büntetésében kéri a vádlottat elmarasztalni. A kir. törvényszék azonban csak orgazdaság vétségében mondta ki a vádlottat bűnszék és ezért őt két havi fogházra és egy évi hivatalvesztésre ítélte.

EGYESÜLTÉK.

A nőegylet ülése. A »Biharmegyei és Nagyvárad Nőegylet« választmányi tagjait és védhölgyeit van szerencsém a f. évi október hó 4-ik napján d. u. 4 órakor az árveházban tartandó választmányi ülésre meghívni. Nagyvárad, 1902 évi október hó 1. napján. Özv. b. **Gerliczy** Félixné, elnöknő.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR

Péntek: Órnagy ur.

Szombat: Órnagy ur.

Vasárnap: (d. u. Bölcös és koporsó. este Milmári.

Troubadour.

Székely Irén helye többé nem üres. Akadt méltó utóda **Márkus** Arankában.

Sok jót hallottunk róla már előzetesen s ezuttal a megszokott előzetes reklám nem bizonyult üres frázisnak. **Márkus** Aranka minden ízében igazi nagystilű primadonna. Szinpad szép termet, nagyterjedelmű hang, melynek erejét lágy, finom tónusa teszi kellemessé is, kitűnő iskolázottság s kifogástalan játék egyesülve fogják segíteni a legjobb sikerekhez. Különösen hangjában van valami megkapó erő és báj, a mely fokról-fokra meghódítja a hallgatóságot. Nem egy csapásra, hanem lassankint vette be magát **Márkus** Aranka a közönség lelkébe, míg a börtönjelenetben egész erejével és tudásával énekelve, sikerét véglegesen megállapította. Ilyen remekül a börtönjelenetet még Nagyváradon nem énekeltek. Zugott is utána a taps, felvonás végén pedig vége, hossza sem akart lenni a kihívásoknak. Nem vont le sikereiből gyenge szövegki-jítése s első felvonásbeli rikító markirozása sem. **Somogyi** Károlynak, de magunknak is csak gratulálunk a kitűnő akviziczióhoz.

Öszinte részvétünk kíséri azonban párnáira **Perényit** (Manrico.) Szánalmas vergődését kin volt hallgatni s kegyetlenség volt őt ebben a szerepben felléptetni. Nem neki rójuk hát fel hibául gixereit, a tönkre silányított áriákat, a verkliszertüvé travesztált és lemetélt magas hangjaival elrontott strettát; mindez a szereposztó hibája, a ki nek — szivből kívánjuk — szugjon a fülébe **Perényi** Manricója legedesebb álmai közepettel. Egyebekben hallgatás néki a legjobb elismerés, melyet buzgalmával mégis kivívott.

Székely Anna **Azucénája**, **Pintér** Luna grófja régi jó ismerőseink, a kiket megszoktuk tapssal köszönteni, **Cene** Stefi ügyes Ines volt, az énekkar is kifogástalanul működött. Van azonban a férfiak közt kettő, a ki útemre még csak kalapálni sem tud; micsoda élvezet lehet őket énekelni tanítani!

A zenekar elviselhető, de a tavalyit meg sem közelítette. **Dr. K. A.**

Szigligeti-Színház.

Folyószám 15.

Bérlet 3. sz.

Ma pénteken, 1902. október 3-án

Az órnagy ur.

Bohózat.

SZEMELYEK:

Montgiron, ezredes — — —	Szarvasi Sándor
Labourdet, órnagy — — —	Krasznay Andor
Henri Fréville, hadnagy — —	Deésy Alfréd
Champeaux, önkéntes — — —	Tóth-Elek
Moulard, közhuzár — — —	Bérczi Gyula
Lardinet, manipuláns őrmester	Csatár Győző
Baudricourt, kapitány — — —	Kovács Lajos
Verdier, hadnagy — — —	Kalmár Béla
Dingois, gyógyszerész — — —	Bognár J.
Malozel, adópénztáros — — —	Szatmáry Arpad
Filerin apó, előjárósági titkár	Vank István
Paulette — — — — —	Bilkey Irén
Héloise néni — — — — —	Benkő Jolán
Pauline — — — — —	H. Novák Irén

Helyárak mint rendszeren.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3 óratól előre válthatók.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7 órákor.

Kezdeté fél 8 órákor, vége 10 órákor.

Holnap szombaton, október 4-én

Az órnagy ur.

Bohózat.

S P O R T.

A tornakör megnyitása. A városunkban oly sikerrel működő tornakör, nyári szünetelése után újból megkezdte áldásos működését, mint azt az utóbbi felhívás mutatja. Szombaton este fogja **Mezey** Mihály a kör elnöke ünnepélyesen megnyitni az évadot, a mely után a tornászok a Kovács-féle vendéglőbe mennek társas vacsorára. Az idej gyakorlók előreláthatólag sokkal szamosabban fogják látogatni s nemcsak a fiatalság, de városunk megletebb koru sportférjai is részt vesznek. A megnyitásra vonatkozólag a következő felhívás közlésére kértünk fel:

Felhívás! Tisztelettel fellérem a nagyváradai tornakör tagjait, hogy a f. hó 4-én szombaton délután 6 órákor a kör, kert-utcai helyiségében tartandó ünnepélyes megnyitáson minél szamosabban sziveskedjenek megjelenni. A megnyitás után este fél 8 órákor a Kert-utczán levő Kovács-féle étteremben társas vacsorát rendezünk, melyre a kör tagjait ezennel tisztelettel meghívom. Az étkezés étlap szerint történik. Nagyvárad, 1902. október 2-án. **Jelinek** Géza tornaköri titkár.

TAVIRATOK.

Kiegyezési tárgyalások.

Budapest, okt. 2. (Saját tud. táv.)
Az esti újságok bécsi táviratokkal különféle híreket terjesztenek a kiegyezési tárgyalásokról. Két órákor táviratozzák, hogy Széll és Körber dél óta tanácskoznak s ez utolsó egyezkedésnek nagy fontosságot tulajdonítanak. A Magyarország késő délutáni órában érkezett távirata azt a hírt hozza, hogy a *kiegyezést megkötötték*.

A kormányok megállapodtak, csupán a formális szövegezés, írásbeli megállapodás van hátra.

Mind e híreket ám félhivatalosan lezárólják s a kiegyezési tárgyalások folytatását híresztelik, s hogy a nagyfonságu differenciák elintézésére szombaton Budapestre érkeznek az osztrák miniszterek.

Zola temetése.

Páris, október 2. (Saját tud. táv.)
Zolát vasárnap délután 1 órákor temetik. A sírnál a kultuszminiszter s az írók nevében valószínűleg Anatol France fog beszélni.

A búr vezérek körútja.

Fokváros, okt. 2. Kruitzinger meg-
czáfolja azt a hírt, hogy előadásokat szándékozik tartani. Azt mondja, hogy csak szórakozás céljából utazik Angliába. (M. T. I.)

Próba világitás az új országban.

Budapest, október 2. (Saj. tud. táv.)
Ma este volt az első próba világitás a dunaparti palotában. 9000 láng égett. A fényárban uszó palota gyönyörű látványt nyújtott. Számos előkelőség jelent meg ez alkalommal. Ott volt *Apponyi*, *Vlassics* a nejevel. Széll és Gulner államtitkárok, számos képviselő.

REGÉNY-CSARNOK.

Tüzzel-vassal.

Írta: Sienkiewicz Henrik.

105

A kardok föl-föl villantak a fekete siskok fölött, majd alashantak. Gazdátlan lovak törtek magokat a harcziókon keresztül s lobogó sörénnyel vágattak ki a békés sikra. Néha magasra emelkedett a vörös zászló, de nyomban leverték.

A harcziókról azonban most már elsiklott a herceg szemé s a hegytetőt kémelte, ahol fűn a városban két válogatott zászlóalj élén maga a fiatal *Krsywonos* állott.

Lesben állt, prédára lesve a fiatal vitéz. Egy elhatározó rohammal akarta szétszórni a lengyeleket, mint a lavina, mely a hegyről alázuhan.

Alkalmasságok találta az időt és lezudította seregét, rá a *Baranovski* dragojosaira.

De a herceg is figyelt. Rákiáltott *Skrzetuskira*:

— Vezesd a huszárokat!

Skrzetuski magasra emelte a dárdáját és előrerohantak a hős huszárok. Nem kellett hosszú utat tenniük, közelökbe ért már a harcsonal. A dragojosok félreállottak előlük, szabadon rohantak a kozákokra.

A huszárok így kiáltottak:

— Jeremiás! Jeremiás!

És az egész sereg velük kiáltott, még a kozákok is:

— Jeremiás!

A rettegett név belecsendült a kozákok fülébe és onnan, félelmet lopván belé: a szívekbe is. Most tudták csak meg, hogy nem a kiewi vajda, hanem a herceg maga vezeti a támadókat.

De a *Jeremiás* nevének a varázsa nélkül is győztek volna a huszárok. Rohamjuk oly irtózatosan erős, oly ellenállhatatlan volt, hogy vele eldőlt a csata sorsa.

Talán megtarthatták volna a didalt a kozákok, ha keresztül engedve soraikon a huszárokat, a két szárnyról bekerítik őket. De elmulasztották, sőt közben a lengyeleket saját embereik, *Russel* és *Poniatovski* védtek a szárnyakon. Teljes volt így a diadal. A huszárok eszevesztett nyargalással kergették az ellenséget neki a hegynek s ordítva menekültek a fegyvereket elvető harczosok. Ha *Wiersul* egyesülhetett volna *Poniatovskival*, elállhatták volna utjokat s egy ember sem menekül el élve. De az egyesülés nem sikerült s így be kellett érniük azal, hogy megfutamtították a kozákokat.

A fiatal *Krsywonos* egészen elvesztette a fejét. Tétovázott s csak későn gondolt a menekülésre és akkor is rossz irányba futott.

Wiersul meglátta, utána nyargalt és kardjával arcába csapott.

Nem ölte meg, kemény nyakvédje fölfogta a kard életét, de a vér széles sugárban pattant ki mély sebéből s nagy ügygyel-bajjal tudott csak nyergében maradni.

Wiersul majdnem életével fizetett meg ezért, mert csapata maradékával *Burdabut* rontott reája.

A kozák óriás kétszer csapott már össze a huszárokkal, de mind a kétszer visszaverték.

Most összeszedte megmaradt embereit és *Kuselt* támadta meg, hogy csapatán keresztül vágja magát. De az utat zárva találta, jöttek a huszárok, akik félre tették dárdáikat és kardjaikkal vagdoszták az összetorlódtó tömeget. Nem is volt ez már csata, hanem mézszárlás. Hullá hullára hullott, a lovak halálra taposták azt is, aki még élt, jajgatás, ordítás töltötte be a levegőt.

Es már hallatszott néhány ajakról:

— *Kegyelem! Kegyelem!*

Néhány ajakról elsőbb, azután egyre többen sóhajtották:

— *Kegyelem!*

Most már ordították ezt a szót, oly erősen, hogy tulharsogta a kardesörgést és a haladók jajgatását és hörgését is:

— *Kegyelem!*

Panaszosan, sirámként hangzott ezután ez a szó, de az irgalom napja nem világotta győztesek serege fölött. Hanem miként az égen: lobogó tüzfény: bosszu lángja.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Lópatkolási tanfolyam. Nagyváradon folyó hó 5-én, azaz vasárnap veszi kezdetét a lópatkolási tanfolyam. A tanfolyamra jelentkező kovácsmestereknek és segédeknek, mint a tanfolyam vezetőségétől értesültünk, folyó hó 5-én, azaz vasárnap reggel 9 órákor a *Ferencz József* huszárkaszárnyában kell megjelenniük. A tanfolyamon a gyakorlati oktatás mindig vasárnap délelőtt 9 órákor a *Ferencz József* huszárkaszárnyában, ez elméleti oktatás pedig mindig vasárnap délután fél 2 órákor a kisváros háza sorozó termében lesz.

Ártériárak

	Budapest, okt. 2.
Osztrák hitel	897.—
Magyar hitel	701.—
Államkötvény	—
Közzétartás	509.50
Magyar pénzügy	242.—
Magyar pénzügy	—
Wason-kölcsön	—

Histériák.

	Budapest, okt. 2.
Buza októberre	8.01
Buza áprilisra	8.98
Tengeri	6.16
Rozs okt.	6.58
Zab ápr.	6.—
Káposzta, repce, árpa.	96

Hivatalos Árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1902. okt. 2-án.

Magyar aranyjárdék 4%	119.40
Magyar koronajárdék	97.80
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4,2%	—
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2,1%	—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1878-ból	—
Magyar földterhermentesítési kötvény 2%	97.85
Italmérségi jog megvásárlási kötvény	100.—
Horráti-asztrón-földterhermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyeregszoros-járdék-kölcsön	204.—
Tiszszabályozás szept. sorjegyek kölcsön	161.50
Osztrák járdék papirban	100.40
Osztrák járdék papirban	100.30
Osztrák járdék aranyban	120.50
Osztrák korona járdék	99.75
Osztrák államsorsjegyek	150.50
Osztrák magyar bank részvény	15.85
Magyar hitelbankrészvény	724.—
Osztrák hitelintézet részvény	714.50
Párisi visita	95.10
20 frnkos arany (Napoleon'dor)	19.04
Németbirodalmi márka	117.02
Londoni visita	289.45
20 márkás arany	23.42

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Kiadó lakás.

A Biharmegyei Takarékpénztár Kossuth-utcai házában

Egy másodemeleti udvari lakrész

két szoba alkov, előszoba, konyha és megfelelő mellékhelyiségekkel

f. évi november hó 1-től kiadó.

Értekezhetni az intézet I. emeleti üzlet-helyiségében. 294

Kálmán Sándor

Ékszerész,

Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám.

Állandó nagy raktár:

Drágakövek, ékszerek, arany- és ezüst ajándéktárgyak, ezüst evőeszközök és minden e szakhoz tartozó áruból.

Legszolidabb szabott árak.

Mindenmü alakításokat és javítást elvállal.

Telephon 409. szám. 150

Kiadó lakás.

A Mezey-féle házbán (Kossuth Lajos-utca) egy első emeleti utcai lakás, mely áll: 4 szoba, 1 alkoven, mellékhelyiségek s egy üveges terasz a Kö. rözsré,

f. évi november hó 1-től kiadó.

292

Kiadó magtárak.

A Nagyvárad Takarékpénztár tulajdonát képező katonavárosi Weinberger-féle gyári helyiségben levő üres magtárak

azonnal bérbevehetőek.

Ertekezhetni a Nagyvárad Takarékpénztárnál.

25 krtól kezdve
női fekete és színes ruhaszöveteket,

2 frt 75 krtól kezdve
kész női- és leány-felöltőket,

1 frt 20 krtól kezdve
gyönyörű női blousokat

kaphatni óriási választékban szolid pontos ki-
szolgálás mellett

FLEGMAN ÁRMIN divattárában
Nagyvárad, Bémer-tér.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáca-utca 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfekék,

számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
napárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.